

Vyjádření Unie k problematice kontrolních hlášení

Finanční správa zavedla tzv. kontrolní hlášení, kdy každý plátce DPH (tedy skoro každý podnikatel) musí elektronicky hlásit finanční správě údaje za kolik (základ daně a sazbu daně) a od koho (unikátní daňové identifikační číslo) služby nebo zboží pořídil a zároveň za kolik a komu služby či zboží dodal.

Finanční správa tak bude mít k dispozici popis ekonomických toků v celém národním hospodářství. Analytické programy pak velmi snadno z dodaných dat dokáží nalézt vzájemné vazby jednotlivých subjektů, identifikovat dodavatele i odběratele jednotlivých subjektů, nalézt klíčové subjekty v jednotlivých oborech a podobně. Analytických algoritmů nad takovým množstvím dat lze jistě nalézt nespočet a informace, které tato „big data“ skrývají, jsou neuvěřitelně cenné.

Prevence podvodů na DPH? Pouhá iluze.

Finanční správa tento zásadní průlom do informační autonomie soukromých subjektů obhajuje společenskou potřebou zabránit podvodům na DPH. Přitom se vytváří dojem, že kontrolní hlášení zamezí již samotnému vzniku podvodů. To však není pravdou - kontrolní hlášení pouze poskytne informace k tomu, aby bylo možno daň vybrat od těch, kteří po uskutečnění podvodu nezmizí a nezametou za sebou stopy.

Typický podvodem na DPH je takzvaný karuselový nebo řetězový podvod. Princip je stejný, tyto podvody se liší jen v tom, zda je v podvodném řetězci zboží prodáváno jednou, nebo vícekrát. Podstata obou druhů podvodu spočívá v tom, že v řetězci dodavatelů jeden daňový subjekt DPH neodvede a další články řetězce si ho odečtou. Stát přichází o značné množství prostředků, což způsobuje značné společenské škody.

Jak kontrolní hlášení - kamera finanční správy v kuchyni každého podnikatele - může efektivně zabránit takovému druhu podvodů? Dle našeho názoru nijak. Podvody na DPH páchají obvykle rozsáhlé organizované často mezinárodní skupiny. V řetězci dodavatelů bývá zapojeno často i několik desítek subjektů. Proto spáchání podvodu nemůže kontrolní hlášení zabránit. To vyplývá z následujícího schématu:

První článek v řetězci daň státu nezaplatí a zboží či službu dodá následujícímu druhému článku, který si uplatní nárok na odpočet. Druhý článek však zboží obratem prodal třetímu a ten zase dalšímu článku... třeba nějakému nešťastníkovi, který zboží potřeboval pro svoji výrobu a který nemá s podvodem nic společného a ani o něm nemá tušení.

Daňová správa v momentě podání přiznání zachytí, že první článek daň neodvedl. Tento viník má pro jednoduchost pouze tři odběratele. Co může finanční správa za takových okolností udělat? Pakliže bude vůbec schopná takové obrovské množství dat zpracovat bezprostředně po jejich zaslání všemi plátcí DPH, zašle po několika dnech výzvu prvnímu článku a třeba i pro jistotu všem třem jeho odběratelům (pro jednoduchost nepředpokládáme, že by měl třeba 30 odběratelů), které všechny zjistí z kontrolního hlášení. Předpokládejme, že finanční správa bude velmi rychlá a do pěti pracovních dní vypraví zmiňované výzvy. Ve většině případů do toho zasáhne víkend, takže reakční doba finanční správy bude asi sedm kalendářních dní. Podvodný první článek i tři jeho odběratelé (články číslo dvě) si výzvu vyzvednou z datové schránky po deseti dnech a finanční správě v zákonné lhůtě pěti dnů odpoví cokoli (buď, že je vše v pořádku, nebo že se plnění vlastně neuskutečnilo a jen se spletli). Finanční správa reakci obou subjektů bude muset nejprve vyhodnotit a rozhodnout se pro další postup. Takové vyhodnocení a volba dalšího postupu zabere dalších několik dní, například tři.

Celkem v tento moment uplynulo od spáchání podvodu již 25 dní. Když k tomu připočteme dva další dny na to, že se podání všech zúčastněných dostane z podatelny na stůl konkrétní úřední osoby, jsme na 27 dnech. V tento moment má dávno článek tři svou daňovou povinnost vyměřenu, tedy podvodníci již mají ukradené peníze v kapse. Pakliže podvodníci budou mít k dispozici článků více, nemá finanční správa ani teoretickou možnost podvodu zabránit. Může ho jen následně vyšetřit a podvodníky pochyvat, ale to mohla učinit i před zavedením kontrolního hlášení.

Smysl kontrolního hlášení?

Výše uvedené jasně ukazuje, že smyslem kontrolního hlášení nemůže být prevence, ta je zcela nereálná. Ostatně sám ministr financí v médiích neopomíná pravidelně říkat, že nejkratší životnost podvodné společnosti byla několik málo hodin. Když ne prevence, tak co tedy? Je to jednoduché – jedná se o zisk informací o tom, kde se podvod stal.

Je to k nevíře, ale veškeré dosavadní úspěchy v boji s podvody stály na náhodách, za kterými zpravidla stála informační povinnost komerčních bank. Nahlášené podezřelé transakce tak vedly k tomu, že se finanční úřad konečně o podvodu dozvěděl. Nyní však bude mít finanční správa relevantní informace o všech. To jí sice již neumožní škody eliminovat (podvodníci již svůj zisk ukryli), avšak přenesou povinnost zaplatit DPH na do podvodu nevědomě zatažené poctivé podnikatele.

Jak bylo uvedeno v příkladu výše - podvody na DPH dnes již nejsou ryzí karuselem, kdy tři smluvené subjekty mezi sebou stále dokola přepravují jedno a totéž zboží, ze kterého žádají vratky DPH. Dnes se nakoupené zboží prodá na trh legitimním podnikatelům s tím, že jimi zaplacená daň, kterou podvodník neodvede, tvoří zisk podvodu. Již žádné riskantní vykazování vratek. Finanční správa tak má jedinou možnost, jak daně vybrat - přijít za těmito nevědomými účastníky podvodu a zeptat se, zda si prověřovali své obchodní partnery. Nejvyšší správní soud totiž opakovaně říká, že je povinností každého věnovat pozornost čestnosti svých obchodních partnerů, jakož i jejich partnerů. Není-li tato kontrola prováděna, pak se má za to, že podvodu mohlo být zabráněno, avšak pro absenci kontroly se tak nestalo. Tím vzniká ručitelský závazek na straně nevědomého účastníka podvodu.

Kontrolní hlášení tak finanční správa využije k tomu, aby mohla získat relevantní data o tom, kde se daň ztratila. Následně půjde za odběratelem s tím, aby tuto daň z titulu ručení vybrala. A je-li ten součástí podvodu, pak zmizí stejně tak, jako jeho dodavatel. Dříve či později však zboží končí u legitimního „nemizejícího“ obchodníka, který, pakliže nečinil kontroly svých dodavatelů, bude nucen DPH zaplatit za podvodníky.

Podvody se týkají všech

Jako daňoví profesionálové stojící za Uníí daňových poplatníků ČR vidíme, že podnikatelé žijí v blahé nevědomosti rizika svého zapojení do podvodů na DPH. Každý si myslí, že se to týká jen rizikových komodit (například pohonných hmot). V tomto omylu je utvrzuje mlčení finanční správy. Opak je však pravdou. Ministr vnitra Chovanec [odhadl](#) v červnu roku 2014 dopady karuselových podvodů s DPH na 135 miliard korun. Pokud v roce 2013 výnos z DPH dělal 308,5 miliardy korun, pak podvody tvořily více jak 40 % z vybrané daně. Třetina obchodů byla zatížena podvodem! A teď si představte, že finanční správa bude vědět, kde se těch 135 miliard ztratilo, načež tyto peníze ne z podvodníků, ti zmizí, ale z nevědomých podnikatelů skrze ručení získá. Každý podnikatel by tak v průměru měl za každý rok zaplatit o třetinu vyšší DPH. A kontrolovat se může tři roky nazpět. Kdo na to bude mít?

Bude-li tak finanční správa dělat svou práci na 100 %, přičemž podvodníci sbalí kufry a zůstanou zde nazí v trní jen poctiví podnikatelé, pak dojde ke kolapsu naší ekonomiky. Adresnou daňovou kontrolu zahájenou na základě kontrolního hlášení přežije jen málokdo. Kontrolní hlášení se stane oprátkou, do které podnikatelé ve své blažené nevědomosti strčili hlavu a dosud tupě zírají. A jelikož finanční správa je tlačena k výsledkům, pak do židlí, na kterých tito stojí, kopne. Zachránit nás může jen úřednický šlendrián a nefunkčnost čehokoliv nového, co je u nás zaváděno do praxe.

Data o celé ekonomice jsou obrovskou hrozbou

Jak je vidět z příkladu uvedeného shora, kontrolní hlášení nemůže účinně zabránit spáchání klasického podvodu na DPH. Pomůže akorát k honu na ty, co neprováděli kontroly svých obchodních partnerů. Neprovádění kontrol, které sice po nich nechce zákon, avšak které pramení z rozsudků Nejvyššího správního soudu, jim zlámou vaz. Přepište učebnice práva. „Neznalost zákona a rozsudků neomlouvá“.

A i kdyby kontrolní hlášení dopadlo fiaskem, jak nasvědčuje jeho zavádění, pak zde pořád bude shromažďování množství snadno zneužitelných dat o všech podnikatelích.

Je to správné v době, kdy po bulvárních plátcích a seriózních denících kolují pikantní pasáže z odposlechů nejrůznějších osob - tedy ani trestní spis není v bezpečí?

Je to správné v době, kdy emailová korespondence Předsedy vlády ČR koluje volně po internetu?

Je to správné v době, kdy informace o cenách výkupného za české občany unesené v zahraničí plní stránky novin?

Je to správné v době, kdy se tajná data vlády USA povalují na Wikileaks?

Je to správné v době, kdy ministrem financí je jeden z největších podnikatelů v zemi expandující do mnoha oborů?

Data o celé české ekonomice jsou její Achillovou patou a klíčem pro její ovládnutí. Získání takových dat lze provést útokem na data zvenčí (stále častější hackerské útoky) nebo zevnitř (korupce či násilné donucení osoby s přístupem). Nemůže být pochyb o tom, že se tyto útoky uskuteční, protože taková data jsou velmi atraktivní a potenciálně skrývají zisky ve stovkách milionů či rovnou miliardách korun. Je jen otázkou času, kdy podobný útok bude úspěšný. Je však otázkou, zda se veřejnost o úniku dat vůbec dozví.